

Mottaker
Fiskeridirektoratet

4. april 2025, Sogndal

Høringsinnspill til forslag til krav om risikoreduserende tiltak mot kjønnsmodning og gyting i merd

Åkerblå er en landsdekkende fiskehelsetjeneste som utfører risikobasert helsekontroll langs store deler av kysten.

Produksjonen av oppdrettstorsk er stigende, og i takt med veksten får det økende betydning å forhindre kjønnsmodning, og sikre uttak av kjønnsmodne individer i oppdrett, for å forhindre negativ genetisk påvirkning av ville populasjoner, samt å forhindre redusert tilvekst, nedsatt velferd og mer sykdomsmottakelig oppdrettstorsk i merdene.

Det er i prinsippet mulig å forhindre at kjønnsmoden fisk får mulighet til å gyte gjennom ulike strategiske tiltak, eller å benytte helt lukket teknologi som holder egg tilbake. Det er også mulig å overvåke kjønnsmodning og ta ut grupper med kjønnsmodning. Det vil kunne utvikles metoder der en etablerer en all female populasjon, eller der en kjønnsorterer torsk med ultralyd. Metodene for kjønnsortering er ikke utviklet/kommersialisert. Å forhindre kjønnsmodning gjennom lysstyring har vist seg å være vanskelig da temperaturfall trigger modningsprosessen, særlig ved lavere temperaturer nordover i landet. Det må derfor arbeides systematisk med å utvikle ny metodikk over tid, og frem til en finner bedre metoder, må gonader overvåkes systematisk og uttak av modnet fisk gjennomføres.

HI har etablert en protokoll for vurdering av modningsgrad hos oppdrettstorsk. Det er gjennom denne gitt en faglig basert standard for hvordan modning kan overvåkes gjennom produksjonsforløpet. Gjennom bruk av denne standarden, og oppfølging av gyting utført av kompetent personell, kan en sikre at kjønnsmodning følges opp av alle aktører og at forvaltningen gjennom dette kan ha sikkerhet for faglig forsvarlig oppfølging av modning slik at oppdretter har forutsetninger for å iverksette uttak til rett tid.

Det stilles krav om risikobasert helsekontroll av akvakulturanlegg (Akvakulturdriftsforskriften § 13). Kontrollen skal gjennomføres av veterinær eller fiskehelsebiolog som kan være internt ansatt eller som kan arbeide i en ekstern fiskehelsetjeneste. Kontrollen utføres risikobasert og med en slik frekvens at en har månedlige besøk i større anlegg. Kontroll av kjønnsmodning bør inngå i helsebesøket når dette er relevant ut fra fiskens størrelse og årstid.

På mange samfunnsområder stilles det krav om uavhengig kontroll. Det må vurderes om kjønnsmodning, og påfølgende gyting og negativ påvirkning av ville bestander, er en så avgjørende trussel for miljøet, og om tiltak i form av uttak av fiskegrupper på et «uheldig økonomisk tidspunkt», har en så utfordrende økonomisk nedside for dyreeier, at dette bør være gjenstand for uavhengig kontroll tilsvarende som en stiller krav til dette på andre miljøområder i havbruksnæringen. Det er etablert kompetente eksterne fiskehelsetjenester langs hele kysten, men

som følge av konsolidering av akvakulturnæringen og at stadig mer av helsekontrollen internaliseres i havbruksselskapene, er det en risiko for at denne tjenesten etter hvert kan bli nedbygd. Det bør vurderes om det bør være noen områder der det bør stilles krav til uavhengig kontroll også på område helse og velferd som en har for lokalitetsmiljø og tekniske forhold. Å forhindre genetisk utvanning av villtorskbestanden er etter vår vurdering et så viktig hensyn at det bør være et element av løpende uavhengig kontroll.

Forslag til endring i forskriftsbestemmelser fra Åkerblå

Ny § 7 femte og sjette ledd skal lyde:

Ved produksjon av torsk i sjø skal beredskapsplanen også inneholde en utslaktingsplan **som står i rimelig forhold til produksjonsomfanget** for å hindre gyting i produksjonsenhet.

Vare- og tjenesteprodusenter skal til enhver tid ha en oppdatert beredskapsplan over hvordan rømming kan oppdages og begrenses, herunder risikoreducerende tiltak ved gjennomføring av aktiviteter som kan medføre risiko for rømming

Ny § 36 – Plikt til å forebygge og hindre gyting skal lyde:

Ved produksjon av torsk i sjø skal innehaver utvise særlig aktsomhet for å hindre gyting i produksjonsenhet. Kjønnsmodning skal overvåkes og i størst mulig grad begrenses. Overvåkning av kjønnsmodning skal gjennomføres ved visuell vurdering av fiskens gonader og dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig for å vise modningsstatus i den enkelte produksjonsenhet.

Det skal også føres tilsyn med kjønnsmodning i henhold til anerkjent metode ved helsekontroll. Innehaver skal gjennomføre utslakting dersom modningsstatus viser at gyting er nært forestående.

Dokumentasjon på innslag av kjønnsmodning, og gjennomført utslakting, skal inngå i generasjonsvurdering etter endt produksjonssyklus. Generasjonsvurdering utføres av kompetent uavhengig personell. Slik generasjonsvurdering skal legges til grunn for risikovurdering med sikte på å minimalisere risikoen for gyting i neste produksjonssyklus. Beste tilgjengelige kunnskap skal inngå i risikovurderingen. Det skal gjennomføres systematiske tiltak og overvåkning og det skal etableres realistisk beredskap for å håndtere kjønnsmodning.

Ny § 40 første og andre ledd skal lyde:

40.Driftsplan og brakklegging

Det skal til enhver tid foreligge en driftsplan for akvakulturanlegg i sjøvann. Ved samdrift skal det foreligge en felles driftsplan.

Av driftsplanen skal det for de to neste kalenderårene minimum framgå:

- a. hvilke lokaliteter det planlegges å sette ut fisk på, tidspunktet for utsett og antall fisk. For lokaliteter, der flere akvakulturtillatelser er tilknyttet, skal det fremgå hvilke tillatelser utsettett gjelder for, og
- b. tidsrom for brakklegging og eventuell oppbevaring av rensefisk og flytting av fisk til andre lokaliteter, og
- c. hvilke lokaliteter som eventuelt ikke planlegges brukt.
- d. **for torsk skal generasjonsgjennomgang av kjønnsmodning i forrige driftssyklus med oppdatert risikovurdering og oppdatert beredskapsplan for å håndtere gyting følge driftsplansøknaden.**

Avsluttende bemerkninger

Det er svært krevende å håndtere denne problemstillingen. Men, ved risiko for alvorlig eller irreversibel miljøskade skal ikke vitenskapelig usikkerhet og/eller praktiske utfordringer som er løsbare, brukes som argument for å ikke gjennomføre eller utsette nødvendige tiltak.

Det må stilles strenge krav til oppfølgingen av kjønnsmodning, herunder til tilstrekkelig slaktekapasitet og nødvendig utslakting innen rimelig tid. En å også føre tilsyn med at oppdretter løpende implementerer nye hensiktsmessige tiltak og tar i bruk beste tilgjengelige teknologi. Siden det er helt avgjørende å forhindre genetisk forringelse av ville populasjoner bør myndighetene ha løpende oversikt over hvordan oppdretter presterer og forbedrer seg på dette området slik at nødvendige forvaltningsvedtak kan treffes på et tidlig tidspunkt. Bruk av driftsplaninstituttet er slik vi ser det egnet i den sammenheng.

Med vennlig hilsen

Barbo Klakegg
Fagleder fiskehelse Åkerblå